

Hozzászólás Somai József *Rendszert teremteni a civil szférában* című írásához

Napjainkban szükségessé vált egy rendszerbe foglaló ernyőszervezet felállítása, amely - a továbbiakban - az erők kanalizálásával hatékonyabbá tudja tenni a sok apró szervezet működését, és adott esetben országos jelentőségű és a társadalomra kiható eredményeket bír megvalósítani. Ahogyan azt a vitairat szerzője is jelzi - felsorolva az ennek létrehozása mellett szóló érveket -, az integráló szervezetnek sajátos és komoly feladatokkal kell szembenéznie, komoly szerepvállalásról van szó, és éppen ebből adódóan ellentmondásosnak tartom Somai Józsefnek a szervezetekre vonatkozó azon megállapítását, mely szerint *"ezek olyan laza szerveződések legyenek, amelyeknek csak alkalmi vezetőségük van..."* Épp ellenkezőleg, egy ilyen szervezetnek komoly infrastruktúrával, erős anyagi bázissal, állandó foglalkoztatottságú személyzettel és önálló döntési jogokkal, mozgástérrel, valamint a civil társadalom támogatását célzó kormányzati erőforrásokat illetően közvetlen kezelési joggal kell rendelkeznie. Pontosan azért, mert az RMDSZ politikai síkon fejt ki tevékenységét, eltávolodik a civil szervezetek sajátos gondjaitól és céljaitól, ezért a továbbiakban a civil szervezeteket összefogó, stratégiai irányvonalát meghatározó ernyőszervezetnek át kell vennie az RMDSZ-től a civil szervezeteknek juttatott, magyar vagy román állami részről érkező támogatások kezelését.

A szervezeten belül osztályok alakulnának ki a civil szervezetek tevékenységi területének kategorizálása szerint, melyek önállóan gazdálkodhatnának a területek jellemző százalékarányával összhangban leosztott pénzalapokból. Ezáltal pontos nyilvántartás alakulna ki az egyes területeken tevékenykedő civil szervezetekről, a rájuk vonatkozó adatok egy közös gyűjtőbázis adattárába kerülnének be. Így pontosan lehetne tudni, melyek az aktív civil szervezetek, milyen potenciállal rendelkezik a magyar civil társadalom, melyek azok az erőforrások, amelyek igénybe vehetők és hasznosíthatók olyan tervek, projektek megvalósításában, mely összefogást igényel - vagy éppen specifikus megoldásokra van szükség.

A rendszerbe foglalásnak, szervezethez tartozásnak rengeteg előnye van, többek között a cselekvések hatékonyabbá tétele, valóságos fejlesztések, a pénzalapok ésszerű felhasználása, a tömegbázis biztosítása általánosan érintő problémák megoldásához, a civil szervezetek jobb megismerése, a kiemelkedő és aktív szervezetek nyilvántartásba vétele, erőforrások számbavétele. *Azonban egy ilyen szervezet hosszú távú eredményes működésének garanciális feltétele a bizalmi tőke megléte.* Nagyon fontos, hogy megbízható, elkötelezett és *a politikai közéletben szerepet nem vállaló* emberek végezzék a munkájukat (ezeket a feltételeket az alapszabályzatban kellene rögzíteni), különben az a szervezet, amely kezdetben ernyő szerepet vállal, a későbbiekben összezsugorodik, szűk érdekerületre korlátozza magát és - akár csak az RMDSZ - politikailag befolyásolhatóvá (zsarolhatóvá) válik. Sajnos, nagyon sok példa azt igazolja, hogy a kezdetben nemes célokat megfogalmazó kezdeményezéseket utólag érdekcsoportok öncélúan kisajátítják, más vágányra terelve a "szerelvényt", és megfosztják a közösséget a kibontakozás lehetőségétől. Minden egyes esetben politikai kötődésű személyek álltak az ügy háttérében. Ezért tartom nagyon fontosnak a humán erőforrás megválasztását, mint leglényegesebb feltételét a kitűzött célok megvalósításának.

A pénzelosztási rendszert - a Széchenyi Tervhez hasonlóan - tárgyilagossá, célszerűvé kell tenni szakítva a jelenleg tapasztalható klientúraépítés gyakorlatával. Nemzeti létünk veszélyben, nem engedhetünk meg magunknak önérdékű, kicsinyes és önző gondolkodást. Lehetőséget kell adni, sőt, fel kell térképezni az életképes cselekvéseket, valamint támogatni kell az innovációt. Lehetőséget kell adni a szokásos körökön kívülről érkező javaslatételre, hiszen ez szellemi tőkét, gazdagságot jelent, mely gyarapodást von maga után. Konkrét tapasztalatról tudok beszámolni azzal kapcsolatban, hogy mekkora erőfeszítésbe és milyen komoly meggyőző munkára volt szükség ahhoz, hogy az oktatási szekcióban az informatikai fejlesztésekre korszerű, aktuális igényeknek eleget tevő támogatási formák közül legalább egyet elfogadtassunk (még az ECDL fogalma is ismeretlen sokak száma). Tehát itt van egy szervezet, oktatási központ, mely többéves gyakorlattal és fejlesztésekkel, az igények alapos ismeretével rendelkezik a felnőttoktatás terén, elsőként vezeti be az ECDL-rendszer ismeretét a régióba, tanárokat képez ki ezen a területen, és a részéről érkező programjavaslatokat, melyek a tanárképzés, az iskolák informatikai fejlesztésének konkrét igényére épülnek, a bizottság RMDSZ-es vezetője nem fogadja el. Ki veszít ennek a következtében? Elsősorban a pedagógusok, iskolák, a magyar oktatás, tehát közvetve az erdélyi magyar társadalom. Még egy indok arra, hogy a civil szférából ki kell

vonni a politikát.

Az ernyőszervezetnek az oktatás-képzés problémáját jelentőségének megfelelően kell kezelnie. Sem az RMDSZ, sem a hivatalos román politika nem tulajdonít neki különösebb jelentőséget, éppen ezért hárul rá sokszorosan ez a feladat.

Mindennek alapját a szakszerűség, a szaktudás határozza meg, azt pedig a tanulás szabályozza. Például a civil szervezetek számára létkérdés a működéshez szükséges anyagi források biztosítása. A szegényes állami és érdekvédelmi támogatási rendszer miatt a szervezetek magukra és adományszerző képességeikre szorulnak. Pályázatokat írni, adományokat gyűjteni nem könnyű dolog, azt is meg kell tanulni. Mert források vannak bőven - saját környezetünkben is több mint hinnénk.

A másik fontos képzési területet a közösségépítés, a közösségi tudat fejlesztése jelenti. Enélkül nem lehet meggyôzôdésrel tevékenykedni a civil szférában, illetve eredményeket érni el egy, a közösség problémái iránt érzéketlen közegben. Tehát itt is van tennivaló bőven. Valahol azonban el kell kezdeni, és ebben az elsô lépést az integráló szervezet tenné meg, biztosítva a szükséges ismeretszerzés lehetőségét a civil szervezetek számára egy általános program keretén belül, melynek költségeit központi forrásokból fedezné. Az oktatás-képzés lebonyolítását - szerzôdéses viszonyban - az erre alkalmas szakintézményekkel, szervezetekkel vagy cégekkel bonyolítaná le.

Nyugaton jól bevált gyakorlat, hogy egy szervezet identitásának megfelelően és azzal összhangban tevékenykedik, a kapcsolódó területeken pedig arra specializálódott szervezetek szolgáltatásait veszi igénybe. A nálunk tapasztalható identitásválság egyik oka az is lehet, hogy egy szervezet önmaga próbál minden feladatot megoldani, egy személyben oktatási intézmény, közösségfejlesztô szervezet, szaktanácsadó- és munkaerô-közvetítô hivatal. Ebből adódik a tevékenységek nívón aluli színvonala. Felaprózódik, szétszórja önmagát, ahelyett, hogy jól meghatározott irányban koncentrálná erőforrásait, és folyamatosan fejlesztené azokat. *Az ernyőszervezetnek valójában a partneri együttműködésből adódó tevékenységek koordinációja és összehangolása a feladata. Lényegében ez jelenti a többi szervezet összefogását és integrálását, és ezzel tudja elősegíteni az egyes szervezetek identitástudatának fejlesztését. Vegye igénybe a civil szervezetek szolgáltatásait, építsen rá, hasznosítsa őket programjainak megvalósításában a civil szervezetek javára.*

Ami pedig a támogatási rendszert és a hármas függőséget (magyar és román állam, illetve RMDSZ) illeti, a mi példánk (Amôba Alapítvány) - kivétel erősíti a szabályt alapon - azt igazolja, hogy nagyon sok arra érdemes civil szervezet nem részesül támogatásban egyik oldalról sem, mondhatni, idegen nemzetek empátiájára szorul. A magyar közösséget fejlesztô tudáscentrum kialakítását célzó tervünk megvalósításában két éven keresztül sem sikerült elnyernünk magyarországi közalapítványok támogatását, a regionális központ holland támogatók hozzáállásának köszönhetően kezdheti meg ôsszel a működését.

Ez azt jelenti, hogy a magyar támogatási rendszerben még sok a javítanivaló. A szép megfogalmazások, sajnos, a politikum szintjén maradnak, a gyakorlat egészen mást mutat.

Összegezve tehát: szükséges egy ernyőszervezet, önálló jogi személyiség létrehozása, mely összefogja és meghatározott irányban kalauzolja a civil szervezeteket, koordinációs szerepet tölt be, és erőforrásokat, információkat, valamint folyamatos tájékoztatást és főként szervezettséget biztosít számukra. Fontos, hogy önálló pénzalapokkal rendelkezzen, és mind a román, mind a magyar állam részéről a civil társadalom fejlesztésére szánt támogatások közvetlen kezelője legyen.

Ennek az intézménynek, specifikus és szerteá gazó tevékenységénél fogva, gyors adatközlésre és kommunikációra alkalmas infrastruktúrával kell rendelkeznie, rugalmas és nyitott menedzsmenttel és kompetens szakértői gárdával.

Elsősorban azokon a területeken kell fejlesztô tevékenységeket végeznie, melyek hiányosságként fogalmazódnak meg a jelenlegi helyzetben, éspedig:

- az önazonosság meghatározására való buzdítás;
- a civil szervezetek fejlesztési stratégiájának kidolgozása (azon belül különös hangsúllyal a képzési programokra);
- a kommunikációs rendszer kidolgozása;
- a tájékoztatás és folyamatos kapcsolattartás;

- fórumok szervezése a szubszidiaritás elvének érvényesítése érdekében;
- a nyilvántartási rendszer kialakítása;
- a támogatási rendszer átláthatóvá tétele;
- a hatékony pénzelosztási rendszer kidolgozása;
- az esélyegyenlőség elvének érvényesítése a támogatásban;
- működő (nemcsak formális) kapcsolatok kialakítása hasonló szervezetekkel és hivatalos közegekkel országhatáron belül és kívül.

Ha sikerül egy jól működő, eredményeket felmutatni tudó szervezetet kialakítani, akkor a civil szervezeteknek kijáró pozitív társadalmi megítélés sem marad el, növelve ezek jelentőségét és fontosságát a társadalomban. A megvalósításnak pedig nem föltétlen anyagi feltételei vannak, hanem HIT, MUNKA és KITARTÁS, tehát elsősorban emberi hozzáállás szükséges hozzá.

Sepsiszentgyörgy, 2002. augusztus 16.

- [Somai József: Rendszert teremteni a civil szférában](#)
- [Bereczki Kinga: Hozzászólás Somai József Rendszert teremteni a civil szférában című írásához](#)
- [Bodó Barna: Civil önépítkezés](#)
- [Farkas Éva: Civilek együtt](#)
- [Farkas Miklós: Az érdekegyeztetés, érdekvédelem, szolidaritás és partnerségi kapcsolatok kialakításának jelentősége a civil szerveződésben](#)
- [Dr. Fleisz János: Hozzászólás](#)
- [Kósa András László: A romániai magyar civil szféra természetrajzához](#)
- [Kötő József: A civil társadalom erői felszabadításának egy lehetséges útja](#)
- [Lőrincz Zsuzsanna: Hozzászólás Somai József vitaindító írásához](#)
- [Szenkovics Dezső: A civil szervezetek helye és szerepe a társadalomban](#)
- [Sebestyén István: A nonprofit szektor érdekvédelemének megoldása](#)
- [Bárdi Nándor: Önszerveződés és önreflexió a két világháború közötti magyar kisebbségtörténetben](#)
- [A Népies Irodalmi Társaság Politikai Osztályának tájékoztatója a romániai magyarság megszervezéséről és a népkisebbség helyzetének tanulmányozásáról \(1924\)](#)
- [Jancsó Benedek feljegyzése az erdélyi kulturális és társadalmi akciókról \(1926\)](#)
- [Sulyok István tervezete az EMKE átalakítására \(1926\)](#)
- [Sulyok István tervezete magyar kultúrhatóság felállítására \(1927\)](#)
- [Sulyok István: Az erdélyi magyarság társadalmi szervezete](#)
- [Sulyok István: A magyar könyv Erdélyben](#)
- [Kovács György: Gyalogszerrel a Székelyföldön](#)
- [Constantin Iordachi: A nemzet újrajralt határai: A magyar "státustörvény" és Románia kettős állampolgárságra vonatkozó politikája a Moldovai Köztársaságban](#)
- [Juan J. Linz: Nemzetépítés és államépítés](#)
- [Charles Taylor: Nacionalizmus és modernitás](#)
- [Sorbán Angella - Nagy Kata: Beszélgetések a státustörvényről Erdélyben](#)
- [Veress Emőd: Végrehajtás és döntéshozás viszonya a helyi közigazgatásban. Miért beteg Romániában a helyi közigazgatás?](#)
- [Szász Alpár Zoltán: A demokrácia modelljei Romániában: a valóság számokban kifejezve](#)
- [Nagy Csongor István: A romániai kisebbségi jog 1945 és 1989 közötti történetének tendenciái, különös tekintettel a romániai magyarság történetére \(2.\)](#)

